

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP**, ως τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.080 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 2.540. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 12 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικής online survey πλατφόρμας. Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνονται 2 επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σημαντικά θέματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

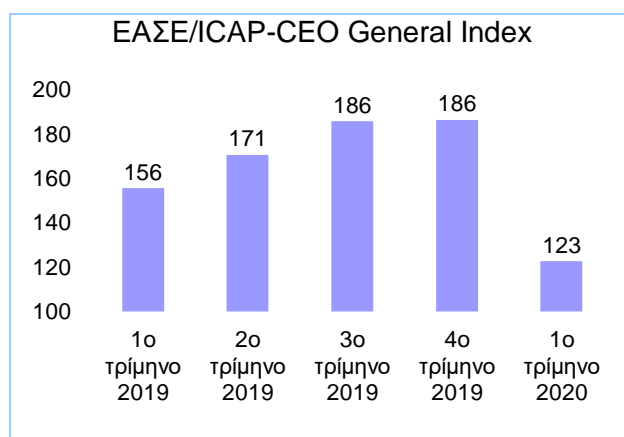
Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat κατά το 4^ο τρίμηνο του 2019 το ΑΕΠ των 19 χωρών της ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,1% έναντι του προηγούμενου τριμήνου και των 27 χωρών μελών της Ε.Ε κατά 0,2%². Σε σύγκριση με το 4^ο τρίμηνο του 2018 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σημείωσε αύξηση +1,0% στην ευρωζώνη και +1,2% στην ΕΕ(27). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης το τέταρτο τρίμηνο του 2019 (έναντι του 4^{ου} τριμήνου 2018) διαμορφώθηκε σε +2,3%, ενώ στη Μ. Βρετανία ο ρυθμός μεταβολής διαμορφώθηκε σε +1,1%. Η υψηλότερη ανάπτυξη έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους καταγράφηκε στην Ιρλανδία (6,3%) και ακολούθησαν Ουγγαρία (4,6%), Μάλτα (4,3%), Ρουμανία (4,2%), Εσθονία (4,0%), Λιθουανία (3,8%), Πολωνία (3,7%), Κύπρος (3,2%), Βουλγαρία (3,1%), Κροατία (2,7%), Πορτογαλία (2,2%), Σλοβακία (1,9%), Τσεχία (1,8%), Δανία (1,8%), Ισπανία (1,8%), Σλοβενία (1,7%), Ολλανδία (1,5%), Βέλγιο (1,2%), Λετονία (1,0%), Γαλλία (0,9%), Αυστρία (0,9%), Σουηδία (0,8%), Φινλανδία (0,6%), Γερμανία (0,5%) και Ιταλία (0,1%). Ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε (1,0%).

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός της πρωτοφανούς κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης του κορονοϊού και της αβεβαιότητας για την εξέλιξη του φαινομένου δεν υπάρχουν προς το παρόν επίσημες προβλέψεις για την μεταβολή του ΑΕΠ στην Ελλάδα τόσο για το τρέχον έτος 2020 όσο και για το 2021. Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)³ για την ευρωζώνη μειώθηκε δραματικά ωστόσο επειδή σε αρκετές χώρες η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων της έρευνας συλλέχθηκαν την περίοδο πριν την λήψη των περιοριστικών μέτρων από τις κυβερνήσεις των χωρών μελών, οι ποσοτικές εκτιμήσεις του δείκτη δεν είναι συγκρίσιμες μεταξύ των χωρών και κατ' επέκταση ο υπολογισμός του δείκτη για το σύνολο της Ευρωζώνης ενδεχομένως να μην είναι αξιόπιστος.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Μάρτιο του 2020.

Το πρώτο τρίμηνο του 2020 ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) παρουσίασε σημαντική μείωση στις 123 μονάδες εξαιτίας της πανδημίας λόγω κορονοϊού, η εξέλιξη της οποίας οδήγησε στην λήψη περιοριστικών μέτρων για την πρόληψη της εξάπλωσης της νόσου. Τα μέτρα αφορούσαν αναστολή δραστηριότητας σε επιχειρήσεις κλάδων στους οποίους υπάρχει σημαντική

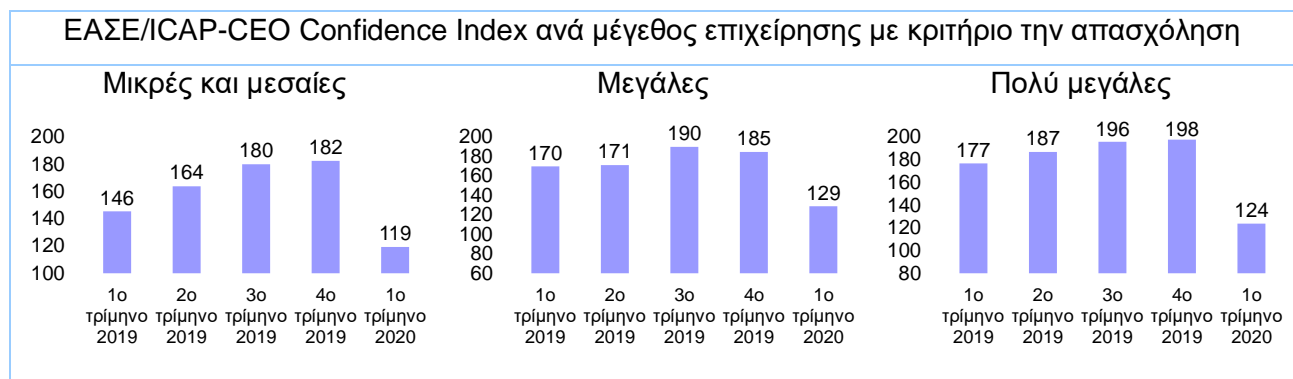

² Eurostat, newsrelease euroindicators, 10 March 2020.

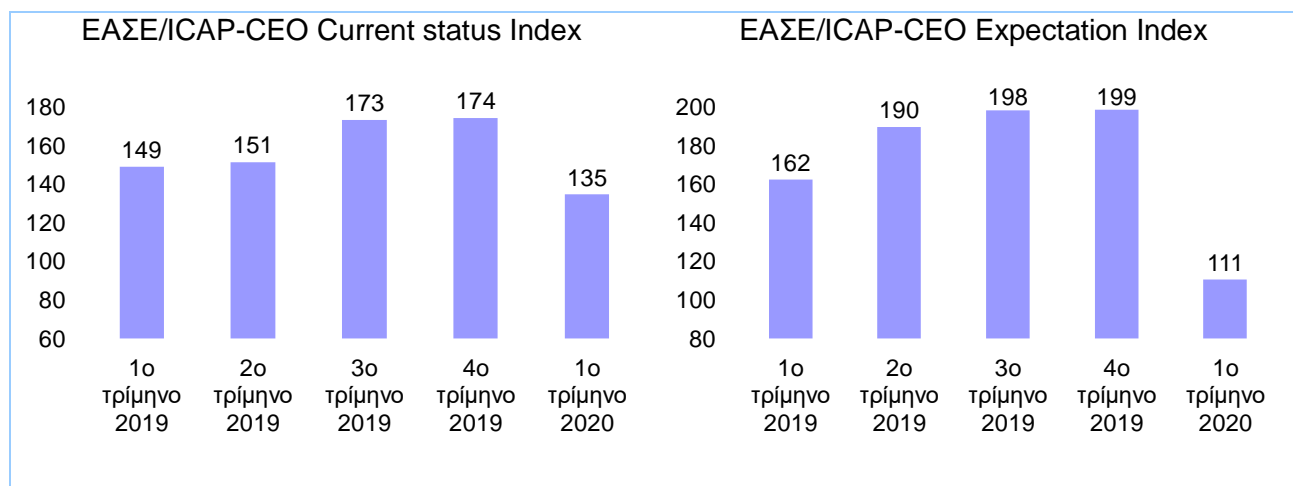
³ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, March 2020.

συνάθροιση προσώπων, ενώ στη συνέχεια ελήφθησαν άμεσα μέτρα περιορισμού μετακινήσεων των πολιτών. Αν και η κρίση επηρεάζει ασύμμετρα τους διάφορους κλάδους, η εξέλιξη του δείκτη αποτυπώνει την αβεβαιότητα των CEOs για την μελλοντική κατάσταση της οικονομίας και των επιχειρήσεων που διοικούν, η οποία ενισχύεται μεταξύ άλλων και λόγω της αδυναμίας του ιατρικού επιστημονικού δυναμικού σε διεθνές επίπεδο να προβλέψει προς το παρόν την πορεία της νόσου και την αντιμετώπιση της.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά κατηγορία μεγέθους δείχνει σημαντική πτώση του δείκτη σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων.

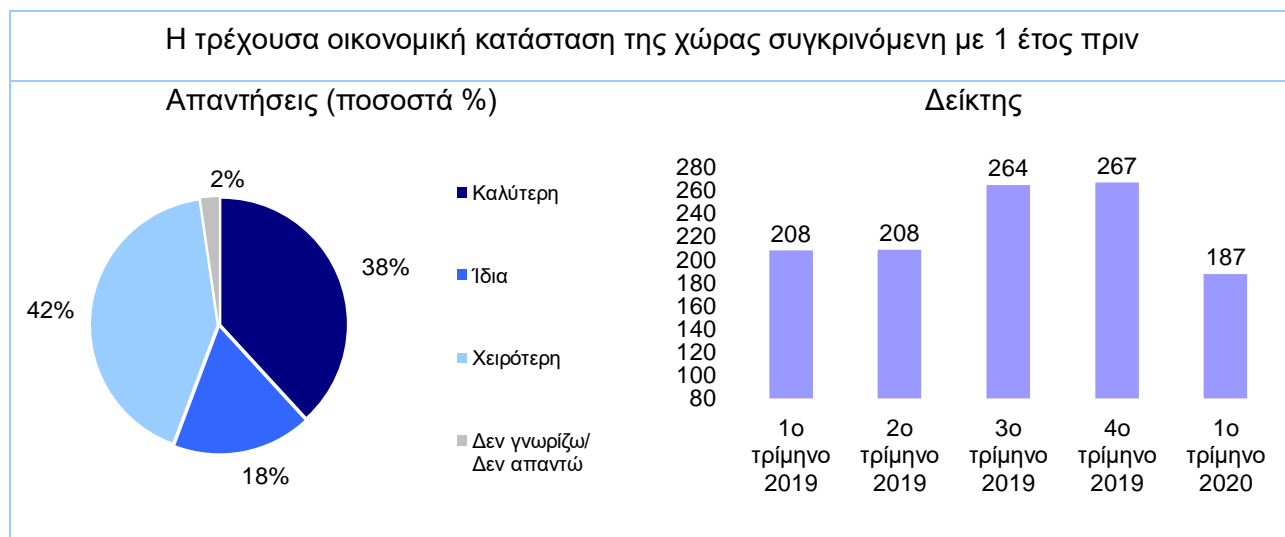

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current status Index) καθώς και ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ-CEO Expectation Index) σημείωσαν πτώση, ενώ όπως είναι αναμενόμενο η μείωση ήταν μεγαλύτερη στον δείκτη προσδοκιών.

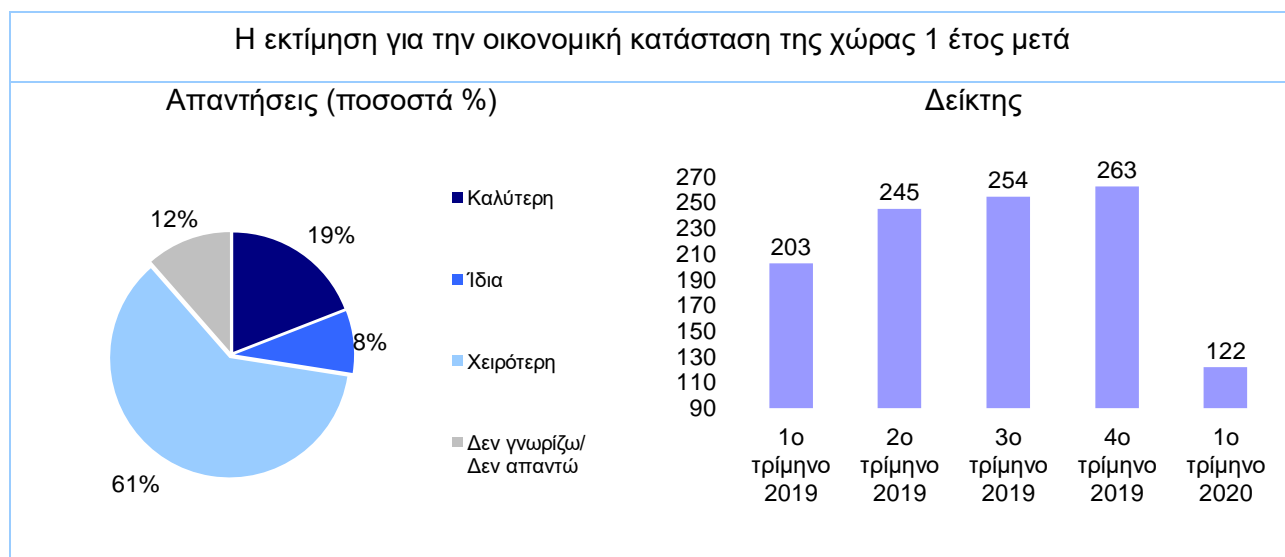

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Μαρτίου 2020

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας παρουσίασε πτώση στις 187 μονάδες έναντι 267 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι βελτιώθηκε η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, μειώθηκε σε 38% έναντι 77% το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίθετα αυξήθηκε από 2% το προηγούμενο τρίμηνο σε 42% το ποσοστό των CEOs που δηλώνει ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας έχει επιδεινωθεί συγκρινόμενη με 1 έτος πριν.

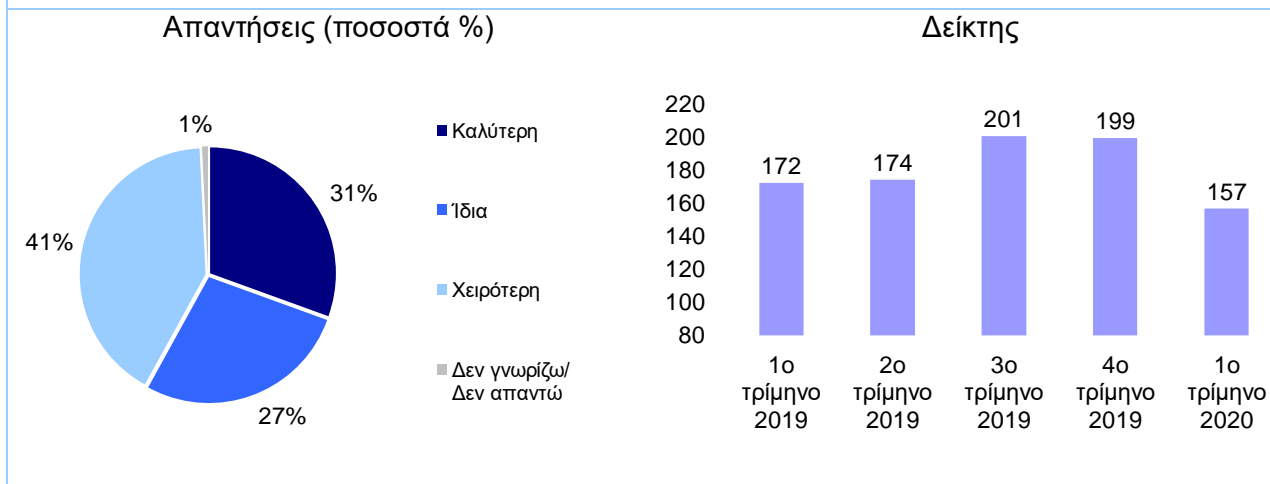

Ο δείκτης πρόβλεψης της οικονομικής κατάστασης της χώρας ένα έτος μετά μειώθηκε δραματικά στις 122 μονάδες έναντι 263 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμά ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας θα είναι καλύτερη στο επόμενο έτος μειώθηκε σε 19% έναντι 94% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το 61% των CEOs δηλώνουν ότι θα είναι χειρότερη. Αξιοσημείωτο είναι ότι για πρώτη φορά λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών αβεβαιότητας ποσοστό 12% των CEOs δεν μπορεί να πραγματοποιήσει προβλέψεις για το επόμενο έτος.

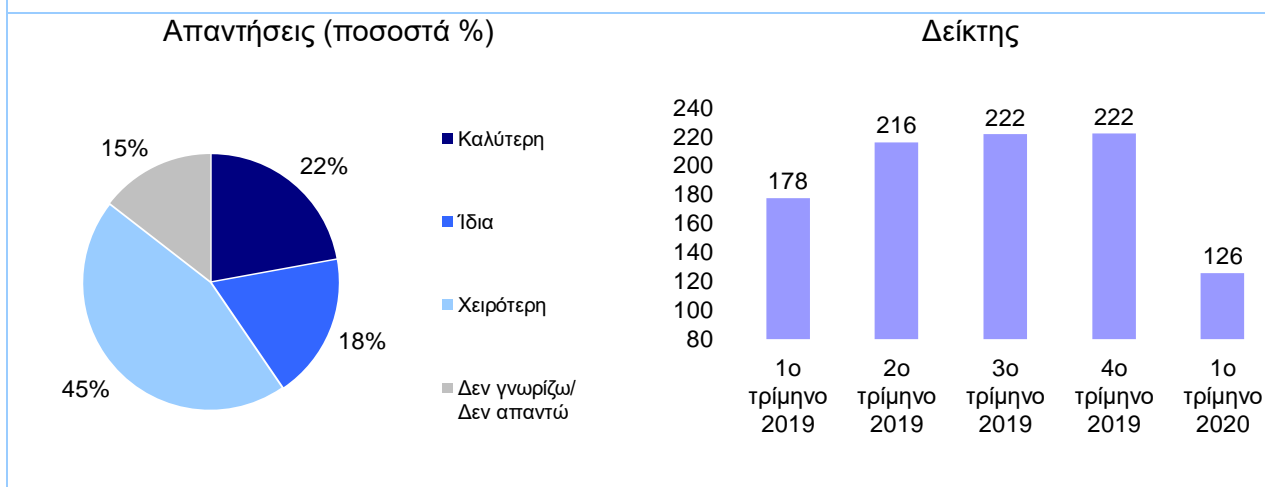
Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις μειώθηκε στις 157 μονάδες έναντι 199 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα κατάσταση του κλάδου τους είναι καλύτερη σε σχέση με 1 έτος πριν ανήλθε σε 31%, ενώ σύμφωνα με το 41% των CEOs η τρέχουσα κατάσταση στον κλάδο είναι χειρότερη έναντι μόλις 10% το προηγούμενο τρίμηνο.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

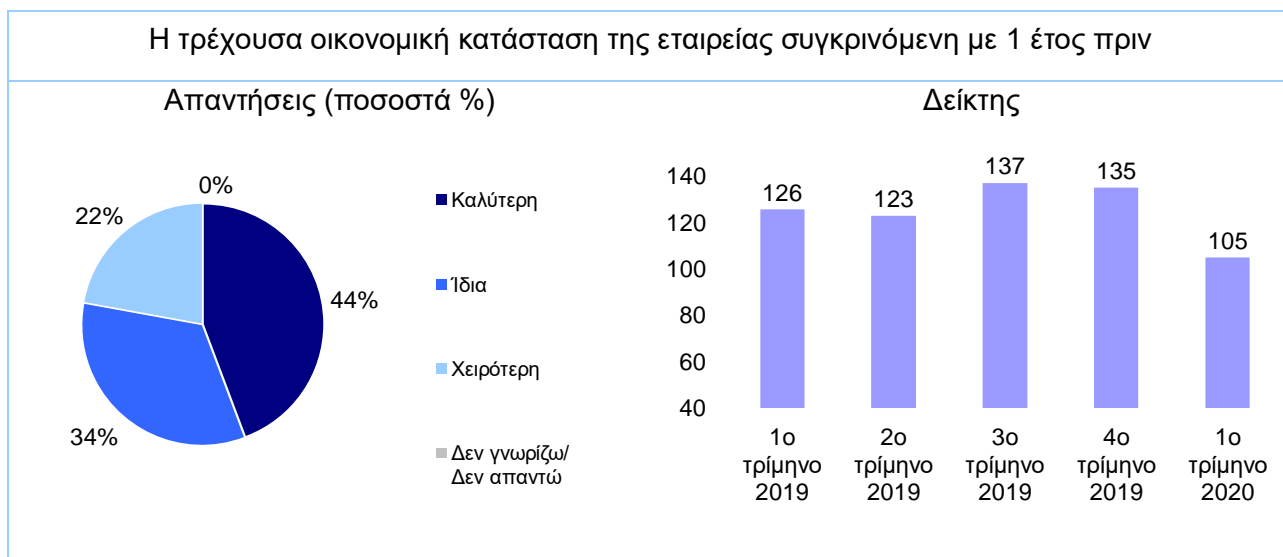

Ο δείκτης προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης μειώθηκε στις 126 μονάδες έναντι 222 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που θεωρούν ότι σε ένα χρόνο οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται θα είναι σε χειρότερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με την τωρινή διαμορφώθηκε σε 45% έναντι 4% το προηγούμενο τρίμηνο. Παράλληλα το 15% των CEOs δεν μπορούν να εκτιμήσουν την οικονομική κατάσταση του κλάδου τους στο επόμενο έτος.

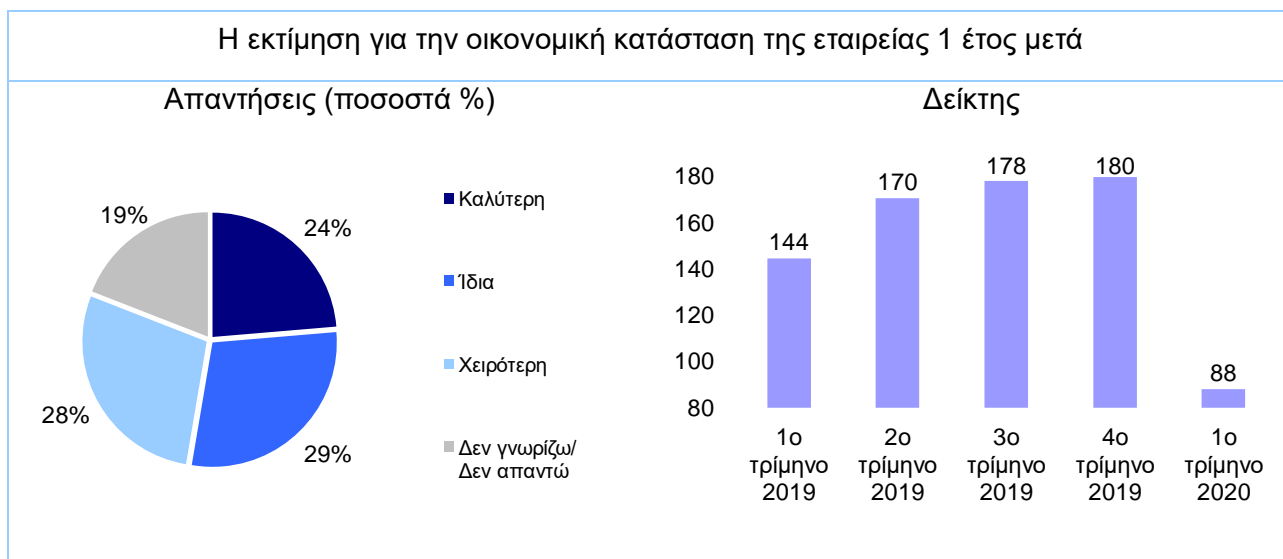
Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών σημείωσε κάμψη στις 105 μονάδες έναντι 135 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των εταιρειών τους έχει επιδεινωθεί σε σχέση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 22% έναντι 8% το προηγούμενο τρίμηνο. Ωστόσο σημαντικό ποσοστό των CEOs (44%) δηλώνουν ότι οι εταιρείες που διοικούν βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική θέση έναντι του προηγούμενου έτους.

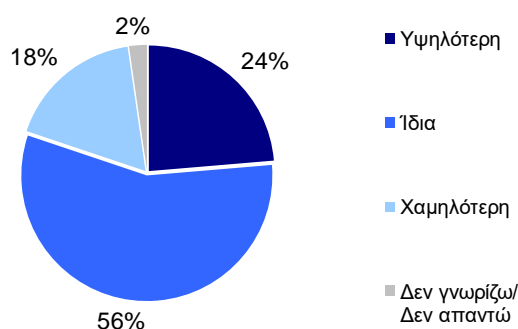
Ο δείκτης προσδοκιών των CEOs για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας τους το επόμενο έτος σημείωσε κάθετη πτώση στις 88 μονάδες έναντι 180 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που προσδοκεί νέα επιδείνωση στο επόμενο έτος αυξήθηκε σε 28% έναντι μόλις 1% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ ακόμα πιο απαισιόδοξοι εμφανίζονται οι CEOs των βιομηχανικών επιχειρήσεων σε ποσοστό 36%. Αντίθετα σεβαστό ποσοστό των CEOs που ανέρχεται σε 24% προβλέπουν βελτιωμένη οικονομική κατάσταση για τις εταιρείες τους στο επόμενο έτος.

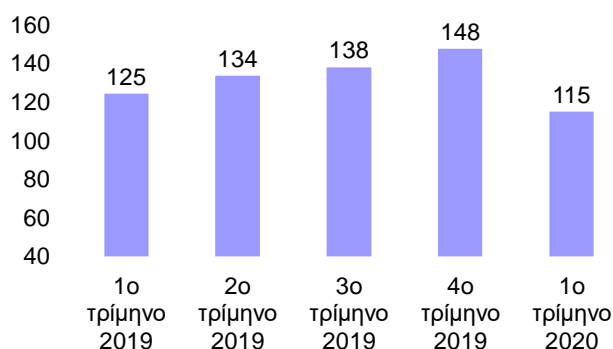
Ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασε πτώση στις 115 μονάδες έναντι 148 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων που διοικούν είναι μικρότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 18% έναντι 8% το προηγούμενο τρίμηνο. Παράλληλα το 24% των CEOs δηλώνουν ότι οι εταιρείες τους πραγματοποίησαν αυξημένες επενδύσεις στην τρέχουσα περίοδο.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

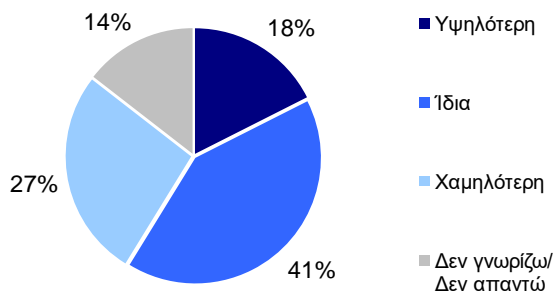
Δείκτης

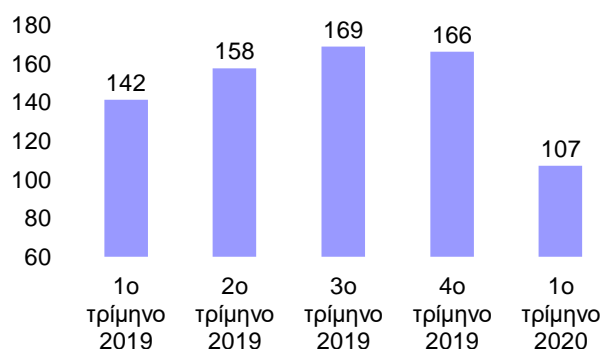
Ο δείκτης επενδυτικών προσδοκιών παρουσίασε όπως ήταν αναμενόμενο σημαντική μείωση στις 107 μονάδες έναντι 166 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι οι επενδυτική δαπάνη στις επιχειρήσεις που διοικούν θα είναι μειωμένη κατά τον επόμενο χρόνο, διαμορφώθηκε σε 27%, μερίδιο που αυξάνεται σε 46% για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ωστόσο το 18% των CEOs εκφράζει την πεποίθηση ότι στο επόμενο έτος οι επενδύσεις στις επιχειρήσεις τους θα είναι αυξημένες.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

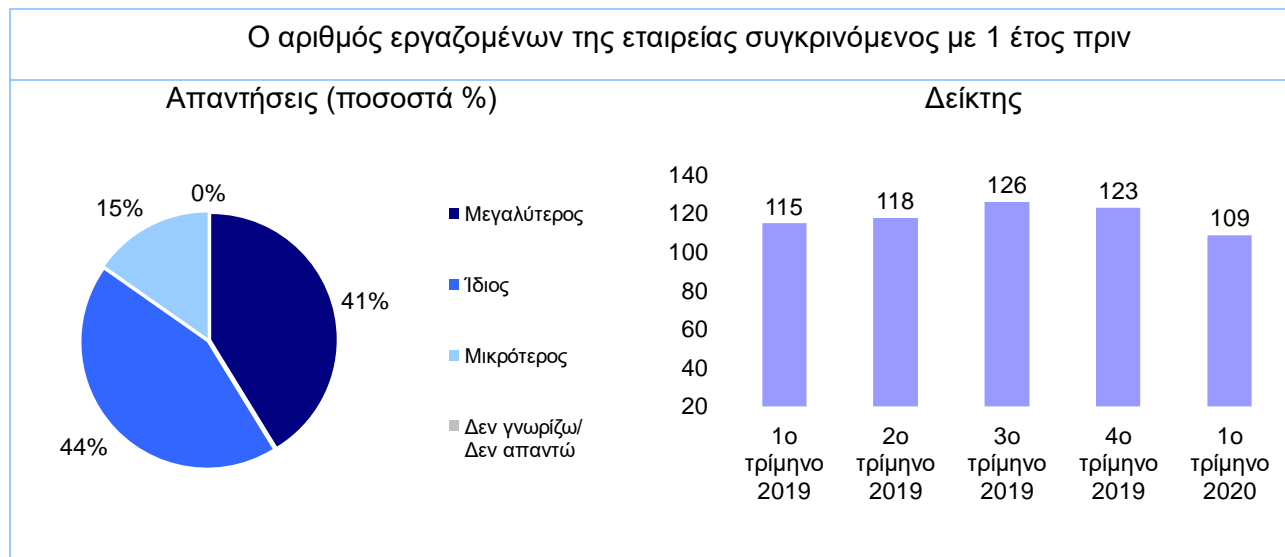
Απαντήσεις (ποσοστά %)

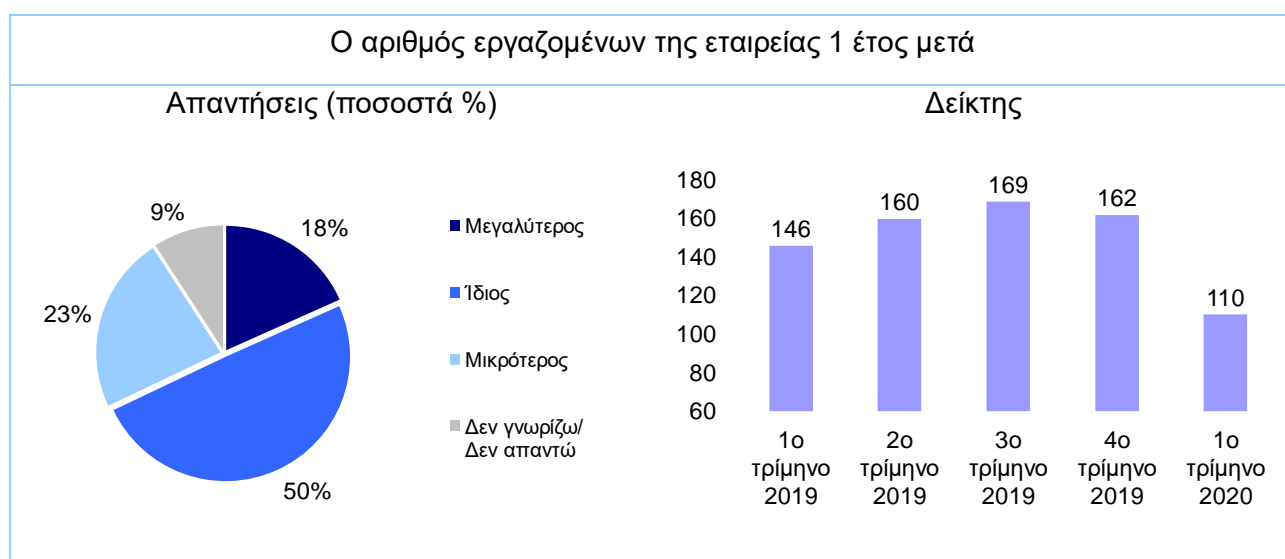
Δείκτης

Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης παρουσίασε μικρή κάμψη στις 109 μονάδες έναντι 123 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι ο αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διοικούν είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 41%, ποσοστό το οποίο ανήλθε σε 50% στις εμπορικές επιχειρήσεις.

Ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης σημείωσε πτώση στις 110 μονάδες έναντι 162 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το μερίδιο των CEOs που δηλώνουν ότι η απασχόληση στις εταιρείες που διοικούν θα είναι αυξημένη 1 έτος μετά διαμορφώθηκε σε 18%, ενώ αυξήθηκε σε 23% (έναντι 7% το προηγούμενο τρίμηνο) το ποσοστό των CEOs που αναμένει στο επόμενο έτος μικρότερο αριθμό εργαζομένων.

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον η

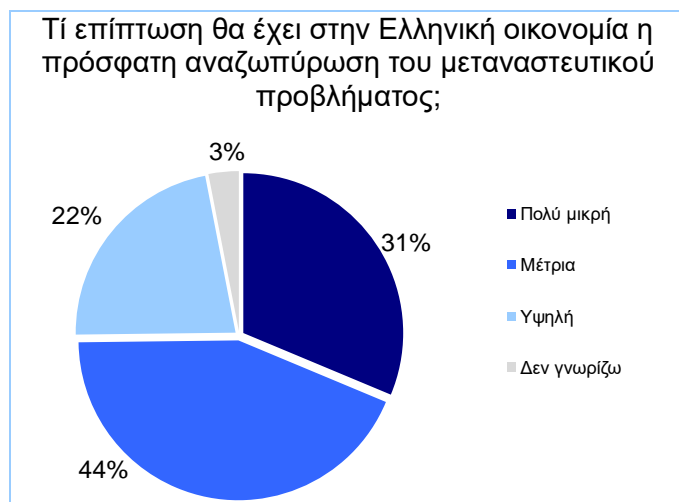

γνώμη τους για την επίδραση στην Ελληνική οικονομία της πανδημίας λόγω κορονοϊού.

Η συντριπτική πλειοψηφία των CEOs, σχεδόν 9 στους 10, συμφωνεί ότι η νόσος θα έχει υψηλού επιπέδου αρνητική επίδραση στην οικονομία. Μόνο το 6% των CEOs δηλώνει ότι η επίπτωση θα είναι μεν αρνητική αλλά με πολύ μικρή έως μέτρια ένταση, ποσοστό ωστόσο που διπλασιάζεται σε 12% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός

ότι το 8% των CEOs λόγω της αβεβαιότητας για την εξέλιξη της νόσου δεν εκφράζει άποψη για την πιθανή επίδραση στην οικονομία.

Οι CEOs ερωτήθηκαν επιπλέον για την επίπτωση που θα έχει στην Ελληνική οικονομία η πρόσφατη

αναθέρμανση του μεταναστευτικού προβλήματος στη ευρύτερη περιοχή της ανατολικής μεσογείου. Τρεις στους τέσσερις CEOs πιστεύουν ότι η επίδραση στην οικονομία από τα πρόσφατα γεγονότα θα είναι πολύ μικρή έως μέτρια, ενώ αντίθετα ένας στους πέντε CEOs αξιολογεί ότι η επίπτωση στην οικονομία θα είναι υψηλή.